

РОЗДІЛ III

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК: 336.531.2

Проць Наталія,
кандидат економічних наук, доцент
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра фінансів,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0003-3897-6482
e-mail: VyshnevskaNataliya@vnu.edu.ua

Руденко Анастасія,
здобувач вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0002-9681-576X,
e-mail: Rudenko.Anastasviya2018@vnu.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-46-55>

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У статті описано особливості реалізації фінансової децентралізації місцевих органів влади в Україні. Наголошено, що місцевий бюджет відіграє важливу роль у ефективному соціально-економічному розвитку територіальної громади. Визначено особливості формування та використання коштів місцевих бюджетів територіальних громад в умовах фінансової децентралізації. Визначено, яку частку займає місцевий бюджет у Зведеному бюджеті України. Зроблено висновок, що в умовах фінансової децентралізації, одним із важливих питань на сьогодні є побудова оптимальної моделі формування та використання коштів органів місцевого самоврядування та запропоновано напрямки удосконалення системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування територіальних громад.

Ключові слова: місцевий бюджет, територіальна громада, фінансова децентралізація, доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів.

Prots Natalia ,
Associate Professor, Ph.D. in Economics,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Department of Finance,
Lutsk

Rudenko Anastasya,
graduate of the specialty 072 Finance, Banking and Insurance,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk

FORMATION AND USE OF BUDGETS OF TERRITORIAL SOCIETIES

Abstract. Introduction. In the article the features of financial decentralization of local authorities are described in Ukraine. It is marked that a local budget plays an important role effective socio-economic development of territorial society. The features of forming and use of money of local budgets of territorial communities are certain in the

conditions of financial decentralization. The sources of forming of profits of local budget are considered and on what use these money. Certainly, what part is occupied by a local budget in the Erected budget of Ukraine. Drawn conclusion, that in the conditions of financial decentralization, one of important questions for today is a construction of optimal model of forming and use of money of organs of local self-government and directions of improvement of the system of the financial providing of local self-government of territorial are offered.

The purpose of the article. The purpose of the article consists in deepening of theoretical ground of essence of local budget and search of sourcings of the local programs for providing of socio-economic development of territory.

Results. In the article the features of financial decentralization of local authorities are described in Ukraine. Reform of decentralization in Ukraine substantially influenced on the process of forming and use of money of local budgets. A local budget presents by a soba powerful lever of management that gives an opportunity to the organs of local self-government to influence on economic, social and political processes in society. On the basis of analysis of scientific literature it was set about absence of only approach of scientists in relation to understanding of essence of concept "local budget". It is considered, from what the profits of local budget are formed and on what use these money. Tax receivableness, untax receivableness, income from operations with a capital and interbudgetary трансферти, belong to the basic sources of forming of profitable part of territorial communities. By the basic source of filling of budget money are tax receivableness. Unlike profits, the charges of budget in swingeing majority potentially can be attributed to the budgetary stimuli. Certainly, that reform of decentralization substantially influenced on profitable part of local budgets. For the last three years the profits of local budgets of Ukraine grew considerably. However, simultaneously financing of greater part of charges, territorial communities related to life, now comes true due to their budgets.

Conclusions. Financial decentralization has positive influence on providing of communities and possibility financial resources them the effective use. However the real state of the financial providing of organs of local self-government on implementation of own and delegated by a central government of plenary powers body is extraordinarily difficult. The analysis of data confirms, about dependence of organs of local self-government on national tax payments and interbudgetary трансфертів that is actually unconnected with own activity of territorial communities. To Tom, one of important questions for today are reduction to the role of the state in the financial providing of development of communities and construction of optimal model of forming and use of money of organs of local self-government. In the article by us directions of improvement of the system of the financial providing of local self-government of territorial were offered

Key words: local budget, territorial society, financial decentralization, profits of local budgets, charges of local budgets.

Постановка проблеми та її значення. Нині питання децентралізації в Україні, а саме фінансової децентралізації місцевих органів влади є важливим завданням демократизації суспільства, оскільки представляє собою одну із фундаментальних умов незалежності та забезпечує формування спроможних територіальних громад. В умовах фінансової децентралізації особлива увага відводиться формуванню місцевого бюджету і соціально-економічному розвитку території.

Місцевий бюджет є фінансовим планом громади, де зазначаються, джерела формування та напрямки використання коштів органів місцевого самоврядування. Можна вважати, що місцевий бюджет представляє собою потужний важіль управління, який дає змогу органам місцевого самоврядування впливати на економічні, соціальні та політичні процеси у громаді.

Усі ці фактори обумовлюють актуальність даної теми та необхідність більш глибокого вивчення сутності та механізму формування й використання коштів бюджетів територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та використання коштів територіальних громад присвячені праці багатьох вчених, серед яких: як Н.І. Власюк, Т. В. Мединська, М.І. Мельник, О. П. Кириленко, С.С. Серьогін, Т.Г. Бондарук. Вони знаходили різні підходи до визначення сутності місцевих бюджетів та проблем щодо формування та використання коштів бюджетів територіальних громад за для покращення соціально-економічного стану території. Водночас незважаючи на реформування територіальної організації влади та проведення фінансової децентралізації чимало питань у

сфері фінансування та формування місцевих бюджетів громад залишаються невирішеними.

Мета і завдання статті полягає у поглибленні теоретичного обґрунтування сутності місцевого бюджету та пошуку джерел фінансування місцевих програм для забезпечення соціально-економічного розвитку території.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Визначальною передумовою формування фінансової незалежності територіальних громад є бюджетна децентралізація, метою якої є вирішення низки завдань, головним серед яких є пошук достатньої кількості фінансових ресурсів, які за своїм впливом зможуть надати повну самостійність та незалежність місцевих бюджетів у структурі бюджетної системи України. Реформу децентралізації в Україні було розпочато значною мірою з огляду на незадовільну спроможність переважної більшості органів місцевого самоврядування. Тому з метою сприяння вирішення цієї проблеми у 2014 р. Урядом України було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Це стало визначальним етапом щодо процесу децентралізації, яка містить у собі передачу повноважень та фінансів від держави до органів місцевого самоврядування.

Відповідно до Конституції України «місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення» [1].

Добровільне об'єднання територіальних громад надало можливість органам місцевого самоврядування базового рівня дістати повноваження і ресурси, які раніше були тільки у міст обласного значення.

Реформа децентралізації в Україні суттєво вплинула на дохідну частину місцевих бюджетів. Однак, одночасно фінансування більшої частини видатків, пов'язаних з життям територіальних громад, тепер здійснюється за рахунок їх бюджетів. Бюджетна децентралізація – це перенесення доходів місцевих бюджетів або використання бюджетних ресурсів на більш низький рівень [7; 12].

В основу реформи місцевого самоврядування та фінансової децентралізації влади було покладено принцип субсидіарності, який згідно Бюджетного кодексу означає «розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача». Відповідно до відання територіальних громад перейшли повноваження, які виконували районні ради та районні державні адміністрації. Фінансовою основою для виконання законодавчо закріплених повноважень органів місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад.

Бюджети місцевого самоврядування – це бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань. Бюджети територіальних громад створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад та мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Бюджет територіальної громади це головний фінансовий документ, який регламентує фінансово-господарську діяльність органів місцевого самоврядування, бюджетних установ та забезпечує розвиток громади. Від забезпеченості органів місцевого самоврядування фінансовими ресурсами залежить соціально-економічний розвиток як окремої території так і держави загалом.

Розглянемо як саме трактують поняття місцевого бюджету в економічній літературі. Бондарук Т.Г., розглядає місцевий бюджет у двох аспектах[4]:

1) як фонд фінансових ресурсів, що мобілізується й витрачається на відповідній території.;

2) як сукупність бюджетів, які складаються, затверджуються і виконуються відповідними місцевими органами влади і самоврядування.

Кириленко О. П., характеризує місцевий бюджет як «сукупність економічних відносин, які служать інструментом розподілу та перерозподілу ВВП і національного доходу країни, забезпечуючи тим самим створення б фінансової бази місцевих органів влади з метою задоволення економічних та соціальних потреб суспільства» [6].

На думку, Н. І. Власюк, Т. В. Мединської, М.І. Мельник місцевий бюджет – це «сукупність економічних відносин, що виникають у зв'язку з утворенням і використанням фондів грошових засобів місцевих органів влади у процесі перерозподілу національного доходу з метою забезпечення розширеного відтворення та задоволення соціальних потреб суспільства» [5].

Аналіз наукової літератури дає підстави зробити висновок про відсутність єдиного підходу вчених щодо розуміння сутності поняття «місцевий бюджет».

Місцевий бюджет – це система формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, яка забезпечує виконання органами місцевого самоврядування покладені на них функції та завдання. Він являє собою систему заходів організованих для соціального й економічного розвитку території і складається з двох частин – доходів та видатків. Отже, формування бюджету на місцевому рівні є одним з найважливіших питань для новостворених територіальних громад.

Розглянемо, яку частку займають доходи місцевих бюджетів у структурі доходів Зведеного бюджету України з 2019 по 2021 роки (рис. 1). Упродовж 2019-2020 рр. частка доходів місцевих бюджетів у структурі не перевищувала 20%.

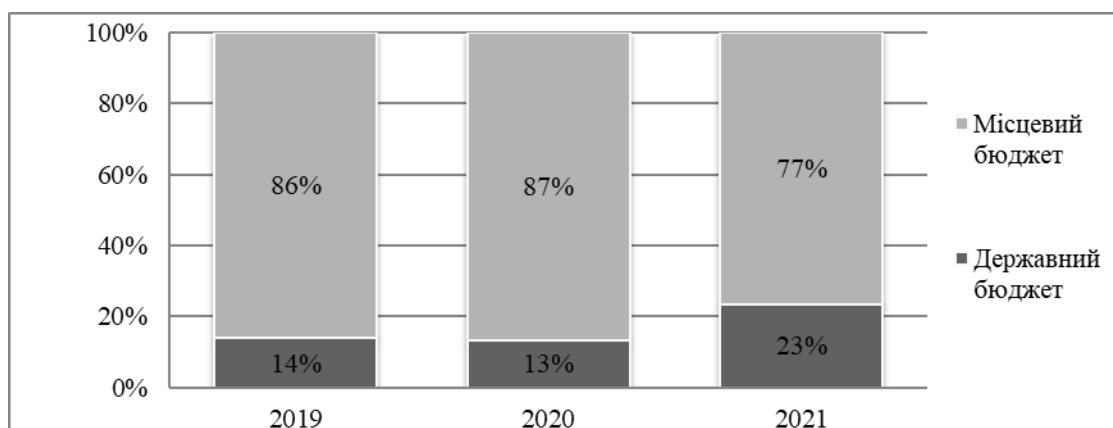

Рис.1. Структура доходів Зведеного бюджету України (без урахування міжбюджетних трансфертів), %*

*Джерело: розроблено автором на основі даних [10].

Частка доходів місцевих бюджетів підвищилась за останні три роки до 23%. У 2019 р. ця частка складала 14 %, у 2021 р. – 23 %, тобто вона зросла на 9%.

Розглянемо зміни у динаміці доходів місцевих бюджетів в Україні (рис. 2).

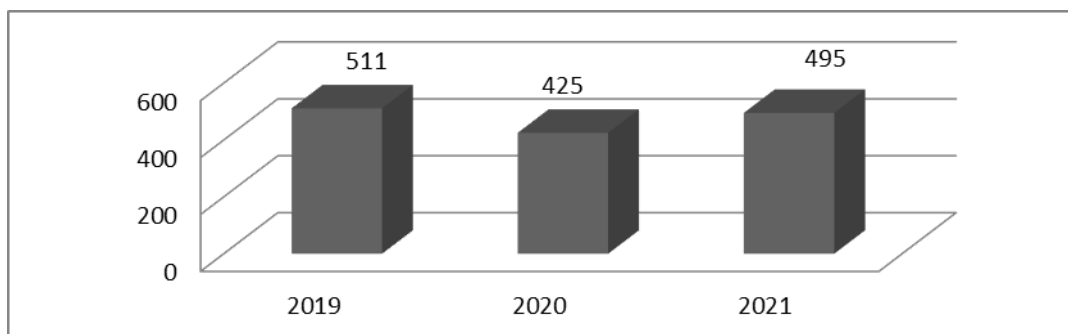

Рис. 2. Динаміка доходів місцевих бюджетів в Україні, млрд.грн*

* Джерело: розроблено автором на основі даних [9].

У 2019 р. частка доходів місцевого бюджету України була найбільшою і становила 511 млрд. грн. Однак у 2020-2021 рр. спостерігається зменшення надходжень до місцевого бюджету (на 16 млрд грн порівняно з 2019 р.). Пандемія Covid-19, яка розпочалася на початку 2020 р., значно вплинула на всі сфери економічної діяльності, що в підсумку позначилося на фінансовій спроможності територіальних громад виконувати власні та делеговані повноваження, реалізовувати стратегії розвитку.

Бюджет територіальної громади має виконувати низку функцій для забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування через формування та розподіл фінансових ресурсів; здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю комунальних підприємств, організацій, установ, розташованих на території громади.

Як зазначає Чугунова І.Я. «доходи місцевих бюджетів є активною формою акумуляції певної частини фінансових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні місцевих органів самоврядування. Також вони є складовою бюджетної системи держави, утворюючи систему фінансових відносин, що формується між місцевими та державними бюджетами, а також у межах місцевих бюджетів» [8].

Доходи територіальної громади мають бути достатніми для фінансування власних та делегованих повноважень органів виконавчої влади. До основних джерел формування дохідної частини територіальних громад належать податкові надходження, неподаткові надходження, дохід від операцій з капіталом та міжбюджетні трансферти. До складу податкових надходжень включають: загальнодержавні податки, закріплені за місцевими бюджетами, місцеві податки та збори (рис. 3).

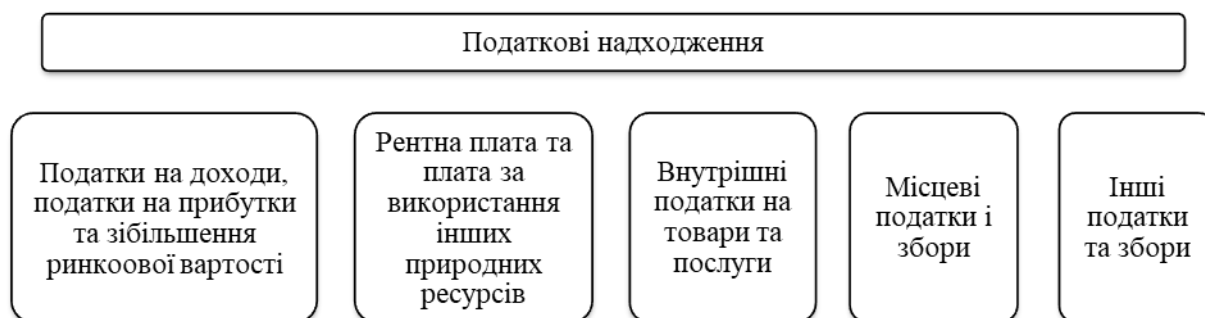

Рис. 3 Податкові надходження до місцевого бюджету*

* Джерело: розроблено автором на основі даних [2].

До бюджетів територіальних громад надходять лише частка деяких загальнодержавних податків і зборів. Серед податків, частина з яких доходить до громад: податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), податок на прибуток підприємств (ПНП), рентна плата за

використання природних ресурсів, акцизного податку на пальне, спирт тощо. Частка надходжень від кожного податку різна. Так, наприклад, з ПДФО до місцевого бюджету надходить 60%, з рентної плати за користування надрами – 3 %, з акцизного податку на пальне – 13,44%. Доходи, які формуються із загальнодержавних податків і зборів представляють собою величину, на яку органи місцевого самоврядування не мають безпосереднього впливу, оскільки такі елементи як ставка, податкові пільги, пропорції розподілу надходжень закріплені централізовано. Однак, якщо здійснити опосередкований вплив на місцевому рівні (створити робочі місця, підвищити інвестиційну привабливість території, контролювати використання природних ресурсів тощо), то ці заходи можуть спонукати зростання надходжень до місцевих бюджетів загалом. Непрямі методи підвищення податкових надходжень до бюджетів громад є цілком виправданим і актуальним стосовно місцевих податків і зборів, до яких, зокрема, належать: місцеві податки (податок на майно; єдиний податок); місцеві збори (збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір).

Розглянемо, яка частка належить податковим надходженням у загальній сумі доходів місцевих бюджетів України (табл. 1). Їх частка складала 61% у 2021 р., що на 36% більше ніж у 2019 р.

Таблиця 1

Структура доходів місцевих бюджетів України за видами надходжень, (%)

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Податкові надходження	25	33	61
Неподаткові надходження	7	8	4
Доходи від операцій з капіталом	1	2	1
Міжбюджетні трансферти	68	57	33
Всього	100	100	100

Джерело: Розроблено автором на основі даних [9].

Ще одним джерелом доходів до місцевого бюджету є неподаткові надходження. Вони включають: прибутки комунальних підприємств; адміністративні збори та платежі; штрафи за порушення законодавства; доходи від некомерційної господарської діяльності; інші неподаткові надходження. Із таблиці 1 можна спостерігати те, що неподаткові надходження у загальній структурі доходів місцевих бюджетів займають незначну частку.

Міжбюджетні трансферти – це важливе джерело наповнення місцевого бюджету фінансовими ресурсами. Відповідно до законодавства «трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі» [2]. Як показано у таблиці 1, за період 2019-2021 рр. міжбюджетні трансферти займають одне із лідируючих місць у загальній структурі доходів місцевих бюджетів. В умовах фінансової децентралізації, така тенденція є негативною, оскільки вони обмежують фінансову незалежність органів місцевого самоврядування.

Разом з тим, формування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації показує про обмежений рівень їхніх доходів. Місцевій владі важливо мати широкий перелік джерел та інструментів наповнення місцевих бюджетів. Враховуючи обмеженість ресурсної бази місцевого бюджету територіальних громад, одним із важливих напрямків їх діяльності має стати пошук альтернативних джерел фінансування та залучення грантових коштів для розвитку місцевого самоврядування та задоволення потреб жителів територіальної громади. Для пошуку альтернативних джерел фінансування, органи місцевого самоврядування

повинні регулярно проводити моніторинг офіційних сайтів донорських організацій та Інтернет-ресурсів, які містять узагальнену інформацію про грантові конкурси.

На відміну від доходів, видатки бюджету у переважній більшості потенційно можна віднести до бюджетних стимулів. Видатки місцевого бюджету – це економічні відносини, які виникають у зв'язку з фінансуванням власних і делегованих повноважень місцевих органів влади. Грошові кошти, які спрямовуються на фінансування економічної діяльності, інвестиційної та інноваційної діяльності, соціальної сфери та соціального захисту населення, на утримання органів управління та інші потреби складають матеріальну основу видатків бюджету.

У ході планування розрахункові обсяги видатків бюджету територіальних громад визначаються окремо по кожній з бюджетних галузей, зважаючи на загальний ресурс бюджету громади та пріоритетності здійснення видатків.

Джерелом фінансування видатків є як доходи, закріплені Кодексом за бюджетами ТГ, так і міжбюджетні трансферти з державного бюджету.

Бюджет складається із загального та спеціального фондів. До загального фонду включаються надходження, не призначені на конкретну мету, і є загальними ресурсами наповнення бюджету. Кошти загального фонду використовуються для фінансування основних функцій і завдань держави громади. Спеціальний фонд складається із власних надходжень, які мають цільове спрямування. Видатки із спеціального фонду здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду на конкретну мету.

Як зазначається Бюджетному кодексі України, місцевий бюджет може включати також резервний фонд, необхідний для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету. Обсяг резервного фонду не повинен перевищувати одного відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету. Кошти фонду використовуються для ліквідації наслідків або запобігання виникненню надзвичайних ситуацій (техногенного, природного, соціально-політичного характеру) та інших непередбачених заходів, за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Розглянемо, яку частку займають видатки місцевих бюджетів у структурі видатків Зведеного бюджету України (рис. 4).

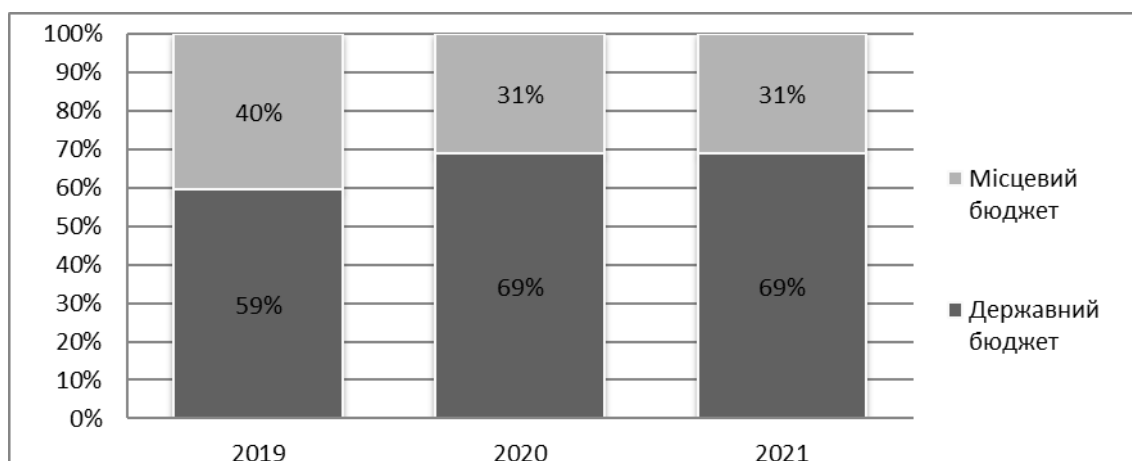

Рис.4. Структура видатків Зведеного бюджету України (без урахування міжбюджетних трансфертів), %

Джерело: Розроблено автором на основі даних [10].

Частка видатків місцевих бюджетів у структурі видатків Зведеного бюджету України у 2021 р. складала 31 %, що на 9 % менше ніж у 2019 р.

Внаслідок реалізації реформи фінансової децентралізації відбулась зміна обсягів і структури видатків місцевих бюджетів. Як показано на рисунку 5, динаміка видатків місцевих бюджетів в Україні має тенденцію до збільшення.

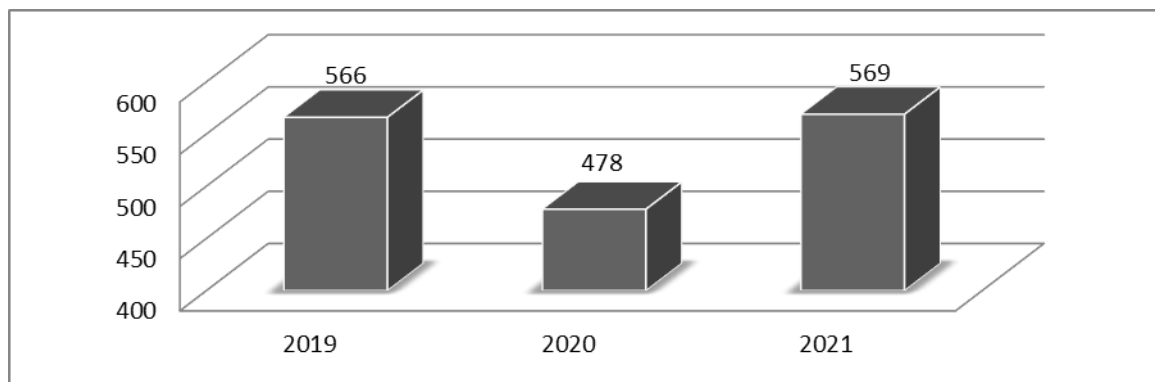

Рис. 5. Динаміка видатків місцевих бюджетів в Україні, млрд., грн.

Джерело: Розроблено автором на основі даних [9].

Пропонуємо розглянути і проаналізувати видатки місцевих бюджетів України за функціональною ознакою. Інформація про склад і структуру видатків бюджету наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

**Склад і структура видатків місцевих бюджетів України у 2019-2021 рр.
(за функціональною класифікацією)**

Стаття видатків	Рік					
	2019		2020		2021	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Загальнодержавні функції	34	6,2	40	8,6	45	8,1
Громадський порядок, безпека та судова влада	1	0,2	1	0,4	1	0,3
Економічна діяльність	81	14,5	93	19,7	112	19,7
Охорона навколишнього природного середовища	3	0,6	2	0,5	2	0,4
Житлово-комунальне господарство	34	6,1	32	6,7	56	10,0
Охорона здоров'я	89	15,9	50	10,6	33	5,8
Духовний та фізичний розвиток	21	3,8	21	4,6	27	4,8
Освіта	187	33,0	199	41,7	249	43,8
Соціальний захист та соціальне забезпечення	103	18,2	23	5,0	28	4,9
Міжбюджетні трансферти	8	1,5	10	2,2	12	2,2
Разом	566	100	478	100	569	100

Джерело: Розроблено автором на основі даних [11].

Аналізуючи склад і структуру видатків, можемо стверджувати, що обсяг видатків місцевих бюджетів за досліджуваний період збільшився на 3 млрд. грн. Оцінюючи функціональну структуру видатків місцевих бюджетів в Україні, то протягом аналізованого періоду відбулись деякі зміни. Спостерігається збільшення питомої ваги фінансування

видатків на освіту – з 33,0% у 2019 р. до 43,8% у 2021 р. У складі видатків місцевих бюджетів вагома частка належить видаткам, що спрямовані на фінансування економічної діяльності (14,5% у 2019 р. та 19,7% у 2021 р.). Дещо зменшилось фінансування видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення – з 18,2% у 2019 р. до 4,9% у 2021 р. Слід відмітити також, що за досліджуваній період скоротилися питома вага видатків на охорону здоров'я – з 15,9% у 2019 р. до 5,8% у 2021 р.

Результати аналізу показали, що видатки місцевих бюджетів в Україні мають тенденцію до зростання, причиною чого є зростання обсягів видатків на освіту як наслідок освітньої реформи; обсяг видатків на економічну діяльність також має тенденцію до збільшення, що позитивно відображається на соціально-економічному розвитку територій та інфраструктури громад.

Отже, бачимо, що фінансова децентралізація має позитивний вплив на забезпечення територіальних громад фінансовими ресурсами та можливість їх ефективного використання. Проте існує ряд проблем, які перешкоджають реалізації реформи децентралізації, необхідної для того, щоб створити умови забезпечення економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Фінансова децентралізація є ефективним та дієвим засобом забезпечення фінансової самостійності та стійкості територіальних громад. В результаті реформи, органи місцевого самоврядування отримали повноваження та ресурси для розвитку своїх територій. Територіальні громади почали показувати високі та динамічні темпи приросту власних доходів. Що стосується використання коштів місцевого бюджету, то увага зосереджується на необхідності формування оптимальної структури видатків, здійсненні постійного аналізу витрачання бюджетних коштів тощо.

Реальний стан фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування на виконання власних та делегованих центральним органом влади повноважень є надзвичайно складним. Аналіз даних підтверджує, що найбільша частка належить надходженням від загальнодержавних податкових платежів, які фактично не пов'язані зі власною діяльністю територіальних громад. З іншого боку, обсяг трансфертів у складі місцевого бюджету займає значну частку, що суперечить принципам бюджетної децентралізації та обмежує право органів місцевого самоврядування у повній мірі виконувати покладені на них функції та завдання, а також повноваження.

Можна стверджувати, що в умовах фінансової децентралізації, одним із важливих питань на сьогодні є побудова оптимальної моделі формування та використання коштів органів місцевого самоврядування. Для цього в Україні необхідно сприяти реалізації наступних заходів: розширити перелік власних доходів місцевого бюджету; посилити прозорість та гласність у процесі прийняття рішень у сфері формування та використання коштів місцевого бюджету; посилити інвестиційну складову місцевих бюджетів, без скорочення при цьому обсягів видатків місцевих бюджетів на соціальну сферу; здійснювати пошук альтернативних джерел фінансування місцевого бюджету, які сприятимуть підвищенню фінансової спроможності територіальних громад. Однак, основним в реалізації реформи децентралізації має стати зменшення ролі держави у фінансовому забезпеченні розвитку громад із паралельним створенням можливостей для зміцнення автономності місцевих бюджетів.

Джерела та література

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.01.2022)
2. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 11.01.2022)
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 11.01.2022)
4. Бондарук Т.Г. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ. ДП «Інформ.аналіт. агентство». 2013. 529 с.
5. Власюк Н.І., Мединська Т. В., Мельник М.І. Місцеві фінанси: навч.посіб. Київ. Алерта. 2011. С. 328.
6. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ. Знання. 2006. 667с.
7. Серьогін С.С. Реформування місцевих фінансів в умовах євроінтеграції. Аспекти публічного управління, Вип.30-31. 2016. С.87-96.
8. Чугунова І.Я. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія Київ: Глобус Пресс, 2018. 354 с.
9. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення 11.01.2022)
10. Ціна держави. URL: <http://old.cost.ua/> (дата звернення 11.01.2022)
11. Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 11.01.2022)
12. Стащук О. В. Бюджетна ефективність територій в умовах децентралізації. Економічний часопис ВНУ імені Лесі Українки, 2021. № 4. С. 98-104. <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2021-01-98-104>

References

1. Konstytutsiya Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Byudzhetnyy kodeks Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro mistseve samovryaduvannya v Ukraini». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Bondaruk T.H. Mistsevi finansy: navch. posib. Kyiv. DP «Inform.analit. ahent-stvo». 2013. 529 p. [in Ukrainian].
5. Vlasyuk N.I., Medyn'ska T. V., Mel'nyk M.I. Mistsevi finansy: navch.posib. Kyiv. Alerta. 2011. P. 328. [in Ukrainian].
6. Kyrylenko O. P. Mistsevi finansy: navch. posib. Kyiv. Znannya. 2006. 667p. [in Ukrainian].
7. Ser'ohin S.S. Reformuvannya mistsevykh finansiv v umovakh yevrointehratsiyi. Aspekty publichnoho upravlinnya, Vyp.30-31. 2016. P.87-96. [in Ukrainian].
8. Chuhunova I.YA. Byudzhetno-podatкова polityka u systemi rehulyuvannya ekonomiky: monohrafiya Kyiv: Hlobus Press, 2018. 354 p. [in Ukrainian].
9. Derzhavna kaznacheys'ka sluzhba Ukrainy. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua> [in Ukrainian].
10. Tsina derzhavy. Available at: <http://old.cost.ua/> [in Ukrainian].
11. Open budget. Available at: <https://openbudget.gov.ua/> [in Ukrainian].
12. Stashchuk O. V. (2021) Byudzhetna efektyvnist' terytoriy v umovakh detsentralizatsiyi. [Ekonomichnyy chasopys VNU imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of Lesya Ukrainka University], 4. P. 98-104. <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2021-01-98-104>

Стаття надійшла до редакції 26.01.2022 р.